

میزان مطابقت چکیده فارسی مقالات پژوهشی مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک کشور با استانداردهای ونکوور و ایزو ۲۱۴

نسرین مکانی^۱، ریحانه واعظ^{۱*}، علی اکبر پورمحمد^۲

خلاصه

مقدمه: چکیده بهترین منبع برای اطلاع از محتوا و چکیده ساختارمند بهترین بازنمون از مدرک اصلی می باشد و داشتن چکیده مناسب نیازمند پیروی از استانداردهای چکیده نویسی است. این مطالعه با هدف بررسی میزان مطابقت چکیده فارسی مقالات پژوهشی مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک کشور با دستورالعمل ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ انجام شد.

روش: پژوهش پیمایشی حاضر از نوع توصیفی و ابزار جمع آوری داده‌ها دو چک لیست مجزا مربوط به دستورالعمل ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ بود. جامعه آماری را چکیده‌های فارسی مقالات پژوهشی مجلات علمی- پژوهشی پزشکی فارسی دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک کشور تشکیل داد. آخرین شماره این مجلات در مهر ماه ۱۳۹۱ به صورت آنلاین قابل دسترس بود. داده‌های به دست آمده در نرم افزارهای SPSS نسخه ۱۶ و Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: معیارهای «بیان نتایج و دارا بودن کلید واژه» بیشترین میزان انطباق را با هر دو استاندارد به خود اختصاص داد و «برگرفتن کلید واژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی و بیان یافته‌های فرعی و ثانوی» به ترتیب در دستورالعمل ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ کمترین میزان انطباق را داشت. میانگین کلی انطباق جامعه آماری با دستورالعمل ونکوور برابر با ۷۴/۰۱ درصد و با استاندارد ایزو ۲۱۴ برابر با ۷۵/۷۰ درصد بود.

نتیجه گیری: میزان مطابقت چکیده مقالات با دستورالعمل ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ در حد متوسط به بالا است، اما «برگرفتن کلید واژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی و بیان یافته‌های فرعی و ثانوی» نیاز به بهبود وضعیت را ایجاد می کند.

واژه‌های کلیدی: چکیده‌ها، ایزو ۲۱۴، دستورالعمل ونکوور، دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی

تیپ ۱

۱- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، کتابخانه مرکزی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران ۲- کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی- درمانی، معاونت دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

* نویسنده مسؤول، آدرس پست الکترونیک: vaezlib@gmail.com

دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۹/۷ دریافت مقاله اصلاح شده: ۱۳۹۳/۷/۸ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۷/۱۵

مقدمه

پژوهشگران جهت انجام کارهای پژوهشی و تحقیقاتی و ارتقای سطح علمی خود نیازمند آگاهی از محتوای انواع منابع پژوهشی منتشر شده در حوزه علمی خود می‌باشند، اما به دلیل حجم روزافزون اطلاعات و انتشارات در حوزه‌های مختلف علوم و کمبود وقت، دستیابی به تمام متن مدارک و منابع موردنیاز در حوزه‌های علمی مختلف به راحتی امکان‌پذیر نیست و باید امکاناتی برای دسترسی راحت‌تر و مطالعه تمام مدارک برای پژوهشگران وجود داشته باشد.

چکیده مقالات مشکل وقت و انرژی را در مطالعه اطلاعات تولید شده کاهش می‌دهد و همچنین عامل اصلی انتخاب مقاله‌ها و تعیین کننده نیاز یا بی‌نیازی مراجعان به مطالعه متن اصلی و بهره‌وری از نتایج مطرح شده در آن می‌باشد (۱). سازمان بین‌المللی استاندارد (International Organization for Standardization یا ISO) چکیده را این‌گونه تعریف می‌کند: «چکیده عبارت است از نشان دادن محتوای یک مدرک به صورت خلاصه، دقیق و بی‌هیچ نقد و تفسیر». این استاندارد بر بیان هدف یا اهداف، روش‌شناسی، بحث و نتیجه‌گیری پژوهش در چکیده تأکید می‌کند (۲). موارد ذکر شده اجزای چکیده ساختارمند را نشان می‌دهد (۳). امروزه بیشتر مجلات حوزه روان‌شناسی، علوم اجتماعی، زیست‌شناسی، پزشکی و... به استفاده از چکیده ساختارمند تأکید دارند (۴). کاربرد این نوع چکیده به ویژه در مجلات علوم پزشکی بالینی رواج دارد (۳).

با توجه به اهمیت نقش چکیده‌ها در امر اطلاع‌رسانی، لازم است تدابیری برای ایجاد یکدستی آن‌ها اندیشیده شود که این مهم با پیروی از استانداردهای بین‌المللی مربوط به چکیده‌نویسی مهیا می‌شود. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان مطابقت چکیده فارسی مقالات پژوهشی مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی تپ یک کشور با دستورالعمل ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ انجام شد.

دیانی و شیردل در پژوهش خود به مقایسه چکیده فارسی مقاله‌های مجلات علمی-پژوهشی حوزه علوم انسانی با استاندارد ایزو ۲۱۴ پرداختند. نتایج آنان نشان داد که میانگین درصد همخوانی چکیده‌های راهنما با عناصر استخراج شده از استاندارد ایزو ۲۱۴، ۸۳/۱۴ درصد و

میانگین درصد همخوانی چکیده‌های تمام‌نما با عناصر مذکور، ۷۸/۷۰ درصد است. آن‌ها همچنین به بررسی راهنمای نویسندگان مجلات مورد بررسی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که الگوی ارایه شده در این بخش عناصر کمتری از استاندارد ایزو ۲۱۴ را در بردارد (۱). خلجی و همکاران در بررسی میزان انطباق طرح‌های پژوهشی مصوب دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با استاندارد ایزو ۲۱۴ به این نتیجه رسیدند که میزان انطباق چکیده این طرح‌ها با استاندارد ایزو ۲۱۴ در وضعیت مطلوبی قرار دارد و بیشتر عناصر استاندارد در این چکیده‌ها رعایت شده است (۵).

دیبا و حسن لاریجانی در مقایسه میزان انطباق چکیده پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق (ع) از سال ۸۲-۱۳۶۸ با استانداردهای ایزو ۲۱۴ گزارش کردند که میزان انطباق چکیده‌ها در مجموع ۷۱/۹۵۷۹ درصد بود و چکیده پایان‌نامه‌های دانشکده علوم سیاسی بیشترین میزان انطباق را با استاندارد ایزو ۲۱۴ داشت. همچنین چکیده‌های تهیه شده توسط متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه امام صادق (ع) در مقایسه با چکیده‌های تهیه شده توسط دانشجویان انطباق بیشتری با استاندارد ایزو ۲۱۴ داشت (۶). فرقدان در بررسی میزان انطباق چکیده مقالات فصل‌نامه گنجینه اسناد با استاندارد چکیده‌نویسی ایزو ۲۱۴ به این نتیجه رسید که میزان رعایت این استاندارد در چکیده‌های تمام‌نما بیشتر از چکیده‌های راهنما است (۷). در انطباق چکیده مقاله‌های مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی با دستورالعمل‌های ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴، مختاری به این نتیجه رسید که انطباق کلی چکیده‌های مورد پژوهش با استاندارد ایزو، ۸۳/۹ درصد (انحراف معیار ۱۹/۰۰ درصد) و با دستورالعمل‌های ونکوور ۸۲/۳۰ درصد (انحراف معیار ۱۴/۰۰ درصد) است (۴).

یافته‌های پژوهش عبدخدا و عبداللهی در بررسی میزان انطباق چکیده مقاله‌های مجلات فارسی زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ایزو ۲۱۴ و ونکوور حاکی از آن بود که میانگین میزان انطباق کلی چکیده‌ها با استاندارد ایزو ۲۱۴ برابر با ۸۵/۳۷ درصد و با دستورالعمل گروه ونکوور برابر با ۸۴/۴۴ درصد است (۸). شعبانی و

علمی و تفاوت در درک نقش چکیده‌ها دانستند (۱۳). Nakayama و همکاران در پژوهش خود به مطالعه چکیده‌های مجلات پزشکی عمومی و داخلی که در سال ۲۰۰۰ از ISI (Information Sciences Institute) دارای ضریب تأثیر بودند، با فرمت IMRAD (Introduction, Method, Result and Discussion) و فرمت ۸ عنصری (Eight-heading format) پرداختند. از ۳۰۴ چکیده بررسی شده، ۳۸/۲۰ درصد غیر ساختارمند و ۶۱/۸۰ درصد ساختارمند بود که از این میزان نیز ۶۶/۵۰ درصد از فرمت IMRAD و ۳۳/۵۰ درصد از فرمت ۸ عنصری استفاده کرده بودند (۱۴).

روش بررسی

مطالعه پیمایشی حاضر از نوع توصیفی و جامعه مورد بررسی شامل چکیده فارسی کلیه مقالات پژوهشی مجلات علمی-پژوهشی پزشکی فارسی دانشگاه‌های علوم پزشکی تپ یک کشور (دانشگاه‌های سطح اول و برگزیده کشوری می‌باشند و مجلات علمی-پژوهشی آن‌ها که برون‌دادهای علمی برتر کشوری را ارایه می‌کنند باید از مجموعه استانداردها و دستورالعمل‌های جهانی و وزارتخانه‌ای تبعیت نمایند) بود که در مهر ماه ۱۳۹۱ آخرین شماره آن‌ها از طریق وبسایت مجله به صورت آنلاین قابل دسترس بود، می‌باشد.

دلیل انتخاب آخرین شماره آنلاین مجلات به منظور یکدستی در انتخاب مجلات بود؛ چرا که تمامی مجلات به صورت هم‌زمان شماره‌های یکسانی را منتشر نمی‌کنند. این مجلات عبارت از پژوهنده ج ۱۶، ش ۷، ۱۳۹۰- مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان دوره ۱۹، ش ۳، ۱۳۹۱- مجله دانشکده پزشکی اصفهان دوره ۳۰، ش ۱۹۰، ۱۳۹۱- مجله دانشکده پزشکی مشهد سال ۵۵، ش ۲، ۱۳۹۱- مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران دوره ۷۰، ش ۴، ۱۳۹۱- مجله علمی پزشکی جندی‌شاپور دوره ۱۱، ش ۲، ۱۳۹۱ و مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز دوره ۳۴، ش ۱، ۱۳۹۱ بودند.

مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز به علت این که به زبان انگلیسی بود، از جامعه آماری حذف گردید. ابزار بررسی شامل دو چک‌لیست مجزا بود. چک‌لیست

همکاران در بررسی میزان انطباق چکیده فارسی پایان‌نامه‌های دوره دکتری عمومی دانشگاه علوم پزشکی اراک با استاندارد چکیده‌نویسی ایزو ۲۱۴ به این نتیجه رسیدند که استانداردهای چکیده‌نویسی در موارد صوری و شکلی (مانند نتایج پژوهش، حفظ اطلاعات اصلی پایان‌نامه و ...) به میزان قابل قبولی رعایت شده است؛ در حالی که استانداردها در موارد محتوایی (مانند هدف، بیان یافته‌ها و ...) به میزان کمتری رعایت شده است (۹).

وزیرپور کشمیری و سدهی در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت چکیده پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری (۸۶-۱۳۸۰) دانشگاه آزاد دو واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات پرداختند و بیان نمودند که میزان رعایت استاندارد ایزو ۲۱۴ در جامعه آماری در وضعیت قابل قبولی قرار دارد و هرچه به سال‌های اخیر نزدیک می‌شویم، میزان رعایت استانداردهای چکیده‌نویسی در پایان‌نامه‌ها بیشتر رعایت شده است (۱۰). Šaupert و همکاران در تحقیق خود به مقایسه مجلات علمی دو رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و علم مواد در سه زبان چک، انگلیسی و اسلونی با استاندارد ایزو Emerald پرداختند و به این نتیجه رسیدند که «هدف و نتایج» در مجلات علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و «روش‌ها و نتایج» در مجلات علوم مواد به طور معمول در چکیده آورده می‌شود. آن‌ها استنباط کردند که این امر به سه دلیل تفاوت رشته‌ای، تفاوت در نقش مجلات در جوامع علمی و تفاوت فرهنگی در درک نقش چکیده‌ها می‌باشد (۱۱). نتایج مطالعه خاصه و بیرانوند در بررسی چکیده مجلات ایرانی علوم کتابداری با دست‌نامه انجمن روان‌شناسی آمریکا (American Psychological Association یا APA) حاکی از آن بود که از ۲۴۵ چکیده بررسی شده، ۴۹/۴۰ درصد ساختارمند و ۵۰/۶۰ درصد غیر ساختارمند بودند (۱۲).

Šaupert و همکاران در بررسی خود به مطابقت چکیده مجلات سه حوزه موضوعی داروسازی، علوم اجتماعی و زبان و ادبیات با استاندارد ایزو ۲۱۴ پرداختند و به این نتیجه رسیدند که محتوای اطلاعاتی چکیده‌های سه حوزه موضوعی با یکدیگر متفاوت می‌باشد و این امر را ناشی از سه علت تفاوت موضوعی، تفاوت نقش مجلات در جوامع

نتایج

در مقایسه چکیده مقالات هفت مجله مورد بررسی با دستورالعمل ونکوور، میانگین انطباق با دستورالعمل گروه ونکوور برابر با ۷۴/۰۱ درصد (انحراف معیار ۳۴/۹۱ درصد) به دست آمد که معیارهای «بیان نتایج و دارا بودن کلید واژه» با ۱۰۰ درصد، بیشترین انطباق و معیار «برگرفتن کلید واژه‌ها از سرعنوان موضوعی پزشکی فارسی» در همه مجلات با صفر درصد به غیر از مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز (۶/۰۰ درصد) کمترین میزان انطباق را با دستورالعمل مورد نظر داشت. در «مجله دانشکده پزشکی اصفهان» بیشترین میزان میانگین ۸۰/۰۰ درصد و در «مجله پژوهنده» کمترین میزان انطباق با ۶۹/۰۰ درصد با دستورالعمل گروه ونکوور مشاهده شد (جدول ۱).

مربوط به دستورالعمل ونکوور از مقاله کمیته بین‌المللی ویراستاران مجلات پزشکی (۱۵) و چک‌لیست مربوط به استاندارد ایزو ۲۱۴ از کتاب اصول چکیده‌نویسی بر اساس استاندارد ایزو ۲۱۴ تهیه شد (۱۶). شیوه‌نامه ونکوور دستورالعمل نگارشی برای مقالات ارسال شده به نشریات علوم پزشکی می‌باشد که در سال ۱۹۷۸ توسط کمیته بین‌المللی ویراستاران نشریات زیست-پزشکی تدوین شده است و هر ساله مورد بازنگری قرار می‌گیرد (۱۵). سازمان بین‌المللی استاندارد، استاندارد ایزو ۲۱۴ را برای تهیه چکیده از انواع منابع اطلاعاتی در سال ۱۹۷۶ منتشر کرده است (۷). روش بررسی، مشاهده مستقیم چکیده مقالات جامعه آماری بود. داده‌های به دست آمده در نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۱۶ (version 16, SPSS Inc., Chicago, IL) و Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱. توزیع فراوانی درصد انطباق چکیده مقالات مجلات مورد بررسی با دستورالعمل گروه ونکوور به تفکیک عنوان مجله

معیارهای چکیده‌نویسی دستورالعمل ونکوور	پژوهنده (دانشگاه شهید بهشتی)	مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان	مجله دانشکده پزشکی اصفهان	مجله دانشکده پزشکی مشهد	مجله دانشکده پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی تهران)	مجله علمی پزشکی جندی شاپور	مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز	میانگین کلی انطباق برای هر معیار
ساختار یافتگی	۲۹	۵۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۷۵	۲۵	۶۴/۸۰
بیان هدف	۱۰۰	۹۰	۸۰	۷۵	۱۰۰	۹۲	۸۸	۸۹/۲۷
ارایه روش پژوهش	۷۱	۴۰	۸۰	۸۸	۵۷	۳۳	۵۹	۶۱/۱۳
روش شناسی پژوهش	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۸۸	۹۸/۲۹
بیان یافته‌ها	۵۷	۹۰	۸۰	۱۰۰	۷۱	۹۲	۹۴	۸۳/۴۵
عدم به کارگیری اختصارات	۴۳	۵۰	۶۰	۵۰	۰	۶۷	۴۱	۴۴/۳۶
بیان نتایج	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
دارای کلید واژه	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
انطباق تعداد کلید واژه‌ها	۸۶	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۹۷/۹۶
برگرفتن کلید واژه‌ها از سرعنوان موضوعی پزشکی فارسی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶	۰/۸۶
میانگین	۶۹	۷۲	۸۰	۷۹	۷۳	۷۶	۷۰	۷۴/۰۱
انحراف معیار	۳۶	۳۵	۳۱	۳۲	۴۱	۳۴	۳۵	۳۴/۹۱

(۸/۰۰ درصد) کمترین میزان انطباق را با استاندارد ایزو ۲۱۴ نشان داد. «مجله علمی پزشکی جندی شاپور» با میانگین ۸۱/۰۰ درصد بیشترین میزان انطباق و «مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز» با ۷۲/۰۰ درصد کمترین میزان انطباق را با استاندارد ایزو ۲۱۴ نشان داد (جدول ۲).

در مقایسه جامعه آماری با استاندارد ایزو ۲۱۴ مشخص گردید که میانگین انطباق با این استاندارد ۷۵/۷۰ درصد (انحراف معیار ۳۴/۴۱ درصد) می باشد و معیارهای «بیان نتایج و دارا بودن کلید واژه» با ۱۰۰ درصد بیشترین انطباق و معیار «بیان یافته‌های فرعی و ثانوی» در همه مجلات با صفر درصد به غیر از مجله علمی پزشکی جندی شاپور

جدول ۲. توزیع فراوانی درصد انطباق چکیده مقالات مجلات مورد بررسی با استاندارد ایزو ۲۱۴

معیارهای چکیده نویسی استاندارد ایزو ۲۱۴	پژوهنده (دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)	مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان	مجله دانشکده پزشکی اصفهان	مجله دانشکده پزشکی مشهد	مجله دانشکده پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی تهران)	مجله علمی پزشکی جندی شاپور	مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز	میانگین کلی انطباق برای هر معیار
ساختار یافتگی	۲۹	۵۰	۱۰۰	۷۵	۱۰۰	۷۵	۲۵	۶۴/۸۰
بیان هدف	۱۰۰	۹۰	۸۰	۷۵	۱۰۰	۹۲	۸۸	۸۹/۲۷
روش شناسی پژوهش	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۹۴	۹۹/۱۶
بیان یافته‌ها	۸۶	۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۸۶	۱۰۰	۱۰۰	۹۳/۰۶
بیان یافته‌های فرعی و ثانوی	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۰	۱/۱۴
بیان نتایج	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
دارای کلید واژه	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
عدم به کارگیری اختصارات	۴۳	۴۰	۶۰	۵۰	۰	۶۷	۴۷	۴۳/۸۰
بیان ضمایر در قالب سوم شخص	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۸۶	۹۲	۱۰۰	۹۶/۷۷
برگرفتن کلید واژه‌ها از متن	۷۱	۸۰	۶۰	۷۵	۵۷	۷۵	۶۵	۶۹/۰۴
میانگین	۷۳	۷۶	۷۸	۷۸	۷۳	۸۱	۷۲	۷۵/۷۰
انحراف معیار	۳۷	۳۵	۳۲	۳۲	۴۱	۲۸	۳۶	۳۴/۴۱

بحث

با پژوهش‌های مختاری (۸۵/۲۰ درصد) (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۹۷/۷۷ درصد) (۸) مطابقت ندارد، اما معیار «بیان هدف/اهداف» با میانگین ۸۹/۲۷ درصد به نتیجه مطالعات مختاری (۸۶/۳۰ درصد) (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۹۱/۱۱)

با مقایسه نتایج پژوهش حاضر در زمینه مطابقت با دستورالعمل ونکوور، یافته‌ها حاکی از آن است که معیار «ساختار یافتگی» در مطالعه حاضر با میانگین ۶۴/۸۰ درصد

درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۹۴/۳۰ درصد) (۵)، دیبا و حسن لاریجانی (۸۸/۰۹ درصد) (۶)، عبدخدا و عبدالهی (۹۷/۷۷ درصد) (۸) و شعبانی و همکاران (۸۹/۳۲ درصد) (۹) مشابهت ندارد. معیار «بیان هدف» با ۸۹/۲۷ درصد میانگین انطباق در این بررسی با پژوهش‌های مختاری (۸۶/۳۰ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۹۱/۲۰ درصد) (۵) و دیبا و حسن لاریجانی (۷۹/۳۶ درصد) (۶)، عبدخدا و عبدالهی (۹۰/۰۰ درصد) (۸)، وزیرپور کشمیری و سه‌دهی (۹۷/۸۰ درصد) (۱۰) و Šaupert و همکاران (۱۱) مطابقت دارد، اما نسبت به پژوهش شعبانی و همکاران (۱۲/۸۰ درصد) (۹) و Šaupert و همکاران (فارماکولوژی ۳۵/۵۰، علوم اجتماعی ۲۰/۰۰ و زبان و ادبیات ۱۳/۰۰ درصد) (۱۳) وضعیت بسیار بهتری را نشان می‌دهد. معیار «روش‌شناسی پژوهش» با میانگین انطباق ۹۹/۱۶ درصد با نتایج پژوهش‌های عبدخدا و عبدالهی (۹۷/۷۷ درصد) (۸)، وزیرپور کشمیری و سه‌دهی (۹۱/۷۰ درصد) (۱۰) و Šaupert و همکاران (۱۱) مشابه است، ولی نتایج مطالعات مختاری (۷۹/۱۰ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۴۸/۰۰ درصد) (۵)، دیبا و حسن لاریجانی (۶۹/۴۴ درصد) (۶)، شعبانی و همکاران (۷۸/۹۶ درصد) (۹) و Šaupert و همکاران (فارماکولوژی ۶۳/۵۰، علوم اجتماعی ۵۰/۵۰ و زبان و ادبیات ۱۸/۰۰ درصد) نسبت به پژوهش حاضر کمتر می‌باشد. معیار «بیان یافته‌ها» با میانگین ۹۳/۰۶ درصد با استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد که با نتایج مطالعات مختاری (۹۷/۸۰ درصد) (۴)، دیبا و حسن لاریجانی (۸۰/۹۵ درصد) (۶)، عبدخدا و عبدالهی (۹۸/۸۸ درصد) (۸)، شعبانی و همکاران (۹۹/۶۰ درصد) (۹)، وزیرپور کشمیری و سه‌دهی (۹۲/۳۰ درصد) (۱۰)، Šaupert و همکاران (۱۱) و Šaupert و همکاران (فارماکولوژی ۸۲/۵۰، علوم اجتماعی ۸۹/۰۰ و زبان و ادبیات ۷۱/۰۰ درصد) مشابهت دارد، اما با نتایج پژوهش‌های دیبانی و شیردل (۴۹/۵۸ درصد) (۱)، خلجی و همکاران (۴۶/۳۰

درصد) (۸) نزدیک می‌باشد. معیار «ارایه روش پژوهش» با اختصاص میانگین ۶۱/۱۳ درصد به خود با نتیجه بررسی عبدخدا و عبدالهی (۵۰/۰۰ درصد) (۸) مشابهت دارد، اما با یافته مطالعه مختاری (۷۹/۱۰ درصد) (۴) مطابقت ندارد. معیار «روش‌شناسی پژوهش» در مطالعه حاضر با میانگین انطباق ۹۸/۲۹ درصد با مطالعه عبدخدا و عبدالهی (۹۶/۶۶ درصد) (۸) مطابقت دارد، ولی با پژوهش مختاری (۶۴/۶۰ درصد) (۴) مشابهت ندارد. معیار «بیان یافته» به دست آمده با میانگین انطباق ۸۳/۴۵ درصد، کمتر از نتایج مطالعات مختاری (۹۷/۸۰ درصد) (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۹۸/۸۸ درصد) (۸) می‌باشد. معیار «عدم به کارگیری اختصارات» با میانگین انطباق ۴۴/۳۶ درصد با نتایج بررسی‌های مختاری (۸۸/۰۰ درصد) (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۸۳/۳۳ درصد) (۸) مطابقت نداشت. معیار «دارا بودن کلید واژه» در حاضر با نتایج تحقیق عبدخدا و عبدالهی (۱۰۰ درصد) (۸) مطابقت کامل و با یافته‌های مختاری تفاوت اندکی را نشان داد (۹۶/۵۰ درصد) (۴). بر اساس نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر، میانگین معیار «بیان نتایج» انطباق ۱۰۰ درصدی را نشان می‌دهد؛ در صورتی که این میانگین در مطالعات مختاری (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۸) به ترتیب ۸۶/۳۰ و ۹۱/۱۱ درصد انطباق داشت. معیار «تعداد کلید واژه‌ها» با میانگین انطباق ۹۷/۹۶ درصد با پژوهش عبدخدا و عبدالهی (۹۷/۷۷ درصد) (۸) مشابه است، اما از مطالعه مختاری (۸۸/۹۰ درصد) (۴) میزان انطباق بیشتری دارد. همچنین معیار «برگرفتن تمامی کلیدواژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی» که در مطالعه حاضر کمترین میزان انطباق (۰/۸۶ درصد) را نشان داد، با نتایج پژوهش‌های مختاری (۵۰/۴۰ درصد) (۴) و عبدخدا و عبدالهی (۳۷/۷۷ درصد) (۸) مطابقت ندارد. نتایج مقایسه جامعه آماری پژوهش حاضر با استاندارد ایزو ۲۱۴ نیز حاکی از آن بود که معیار «ساختار یافتگی» با ۶۴/۸۰ درصد میانگین انطباق با مطالعات مختاری (۹۶/۲۰

دارد. معیار «بیان ضمایر در قالب سوم شخص» با میانگین انطباق ۹۶/۷۷ درصد با نتایج پژوهش‌های مختاری (۹۱/۶ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۱۰۰ درصد) (۵)، فرقدان (۱۰۰ درصد) (۷) و وزیرپور کشمیری و سده‌دهی (۱۰۰ درصد) (۱۰) مطابقت دارد و به نتایج پژوهش دیبا و حسن لاریجانی (۸۴/۱۲ درصد) (۶) نزدیک است، ولی نسبت به نتایج بررسی شعبانی و همکاران (۴۶/۹۵ درصد) (۵) خیلی بهتر می‌باشد.

نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که معیار «برگرفتن کلیدواژه‌ها از متن» با میانگین انطباق ۶۹/۰۴ درصد از مطالعات مختاری (۹۶/۴ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۸۹ درصد) (۵)، دیبا و حسن لاریجانی (۹۷/۶۱ درصد) (۶) و شعبانی و همکاران (۷۹/۵۷ درصد) (۹) کمتر است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که چکیده مقاله‌های «مجله دانشکده پزشکی اصفهان» با میانگین انطباق ۸۰ درصد بیشترین و چکیده مقاله‌های مجله «پژوهنده» با میانگین انطباق ۶۹ درصد کمترین میزان انطباق را با دستورالعمل گروه ونکوور دارد. همچنین چکیده مقالات «مجله علمی پزشکی جندی‌شاپور» با میانگین انطباق ۸۱ درصد بیشترین و چکیده مقالات «مجله پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز» با میانگین انطباق ۷۲ درصد کمترین میزان انطباق را با استاندارد ایزو ۲۱۴ دارا بودند. یافته‌ها گزارش کرد که میانگین کلی انطباق جامعه آماری با دستورالعمل ونکوور ۷۴/۰۱ درصد و با استاندارد ایزو ۲۱۴، ۷۵/۷۰ درصد می‌باشد.

نتیجه‌گیری

نتایج حاکی از آن بود که بین میانگین کل رعایت استاندارد ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل ونکوور در چکیده مقالات مجلات پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک کشور تفاوت چندانی وجود ندارد و با وجود این که وضعیت به کارگیری معیارهای استاندارد ایزو ۲۱۴ و

درصد) (۵) و فرقدان (۷) که موارد عدم انطباق با این استاندارد را در این معیار بیان داشته، مطابقت ندارد.

معیار «بیان یافته‌های فرعی و ثانوی» با میانگین انطباق ۱/۱۴ درصد) نسبت به سایر معیارها کمترین میزان را به خود اختصاص داده بود که با بررسی‌های مختاری (۴۲/۳۰ درصد) (۴)، دیبا و حسن لاریجانی (۵۴/۳۶ درصد) (۶)، عبدخدا و عبدالهی (۳۶/۶۶ درصد) (۸) و شعبانی و همکاران (۲۳/۷۸ درصد) (۹) مطابقت ندارد. معیار «بیان نتایج» بالاترین میانگین انطباق (۱۰۰ درصد) را به خود اختصاص داده بود که در مقایسه با مطالعه شعبانی و همکاران (۱۰۰ درصد) (۹) مطابقت کامل را نشان می‌دهد و نتایج مطالعات مختاری (۸۶/۳۰ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۹۷/۸۰ درصد) (۵)، عبدخدا و عبدالهی (۹۱/۱۱ درصد) (۸) و وزیرپور کشمیری و سده‌دهی (۹۶/۸۰ درصد) (۱۰) به نتایج بررسی حاضر نزدیک می‌باشد، اما نتایج پژوهش دیبا و حسن لاریجانی (۷۶/۱۹ درصد) (۶) و Sauperl و همکاران (فارماکولوژی ۲۵/۵۰، علوم اجتماعی ۴۰/۵۰ و زبان و ادبیات ۱۰/۰۰ درصد) (۱۳) با مطالعه حاضر فاصله بیشتری دارد.

«دارا بودن کلید واژه» در بررسی حاضر با میانگین انطباق ۱۰۰ درصد تا حدودی با نتایج مطالعات مختاری (۹۶/۵۰ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۹۶/۰۰ درصد) و دیبا و حسن لاریجانی (۹۴/۴۴ درصد) (۶) مطابقت دارد و از نتایج بررسی شعبانی و همکاران (۸۴/۴۵ درصد) بیشتر است (۹)، اما نسبت به مطالعه وزیرپور کشمیری و سده‌دهی (۱۷/۹۰ درصد) (۱۰) در وضعیت بسیار بهتری قرار دارد. در تحقیق حاضر معیار «عدم به کارگیری اختصارات» با میانگین ۴۳/۸۰ درصد نسبت به پژوهش‌های مختاری (۸۸/۰۰ درصد) (۴)، خلجی و همکاران (۸۹/۹۰ درصد) (۵)، دیبا و حسن لاریجانی (۸۹/۶۸ درصد) (۶)، شعبانی و همکاران (۶۶/۴۶ درصد) (۹) و وزیرپور کشمیری و سده‌دهی (۹۶/۴۰ درصد) (۱۰) در وضعیت پایین‌تری قرار

پذیرفته شده را می‌طلبد. چکیده‌های جامعه آماری در معیار برگرفتن کلیدواژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی مربوط به دستورالعمل ونکوور کمترین میزان انطباق را به خود اختصاص داد که این ضعف جستجوپذیری مقالات را کاهش می‌دهد.

دستورالعمل ونکوور در چکیده مقالات این مجلات در حد متوسط به بالا می‌باشد، اما لزوم تدوین دستورالعمل یکنواخت، روشن و مطابق با استانداردها توسط مجلات، اهتمام بیشتر نویسندگان مقالات در تبعیت کامل از راهنماهای ارائه شده در مجلات و همچنین دقت عمل بیشتر هیأت‌های ویراستاری مجلات در بررسی مقالات

References

1. Dayyani MH, Shirdel SH. Studying and comparison of scientific-research journals' articles Persian abstract in human sciences field with standard ISO 214. *Library and Information Science* 2007; 10(2): 37-52. [In Persian].
2. International Organization for Standardization. ISO 214:1976: Documentation -- Abstracts for publications and documentation [Online]. [cited 2010]; Available from: URL: http://www.iso.org/iso/catalogue_detail.htm?csnumber=4084
3. Bayley L, Eldredge J. The structured abstract: an essential tool for researchers. *Hypothesis* 2003; 17(1): 11-3.
4. Mokhtari H. Compliance abstracts articles of journals of universities of medical sciences with Vancouver group guidelines and standard ISO 214. *Fasnameh-Ketab* 2004; 15(1): 42-52. [In Persian].
5. Khalaji D, Papi A, Ashrafi Rizi H, Shabani A, Hassanzadeh A. The rate commitment to ISO 214 standards among the persian abstracts of approved research projects at school of health management and medical informatics, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. *Health Inf Manage* 2012; 9(2): 180-91. [In Persian].
6. Diba R, Hassan Larijani H. Comparing of the Master theses' Persian abstracts of the Imam Sadeq University from year 1989-2003 with international Standards ISO. *Library and Information Science* 2006; 45: 163-92. [In Persian].
7. Forghadan S. Studying the adaptation of articles' abstracts of Gangineh Asnad quarterly with abstracting standards (ISO 214). *Gangineh Asnad* 2008; 18(72): 81-6. [In Persian].
8. Abdekhoda H, Abdollahi L. Evaluation of compliance abstracts of Persian-language journals Tehran University of Medical Sciences with ISO 214 & Vancouver's group guideline, in 2009. *Payavard* 2010; 4(1-2): 54-61. [In Persian].
9. Shabani A, Askari E, Homaei R, Saadat R. The level of adherence to abstracting standards (ISO 214) observed in Persian abstracts of general medicine theses in Arak University of Medical Sciences. *Health Inf Manage* 2011; 8(3): 382-95. [In Persian].
10. Vazirpour Keshmiri M, Sedehi M. A survey on the amount of the usage of the ISO214 in the Persian abstracts of the library and information sciences post graduate dissertations in Islamic Azad University-Tehran North Branch and science & research branch during 2001 to 2007. *Journal of Epistemology* 2011; 4(13): 87-101. [In Persian].
11. Šaupperl A, Jamar N, Nemecková L, Veselá E, Dobrovolny V. Contents and structure of abstracts: Comparison of Czech, English and Slovenian scientific journals in the area of

- information and materials sciences. *Journal of Documentation* 2013; 69(2): 309-19.
12. Khasseh AA, Biranvand A. Structured vs. unstructured abstract: a different look at Iranian journals of library science. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences* 2013; 4(7): 1706-9.
 13. Šauperyl A, Klasinc J, Lužar S. Components of abstracts: Logical structure of scholarly abstracts in pharmacology, sociology, and linguistics and literature. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 2008; 59(9): 1420-32.
 14. Nakayama T, Hirai N, Yamazaki S, Naito M. Adoption of structured abstracts by general medical journals and format for a structured abstract. *J Med Libr Assoc* 2005; 93(2): 237-42.
 15. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. International Committee of Medical Journal Editors. *Ann Intern Med* 1997; 126(1): 36-47.
 16. Seddige Behzadi M, Molavi F. Abstracting rules based on: ISO 214 -1976. Tehran, Iran: National library of Iran; 2002.

A survey of Compliance of Persian Abstracts of Research Articles in Medical Journals of Universities of Medical Sciences (Type 1) with the Vancouver Guideline and ISO 214 Standard

Nasrin Makani, M.Sc.1, Reyhaneh Vaez, M.Sc.1*, Ali Akbar Pourmohammad, M.Sc.2

1. Medical Librarian, Central Library, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

2. Master of Health Care Management, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran

* Corresponding author; e-mail: vaezlib@gmail.com

(Received: 28 Nov. 2013 Accepted: 7 Oct. 2014)

Abstract

Background & Aims: An abstract is the best source of information within a content. The structured abstract is the best representation of the main source. Writing an appropriate abstract requires adherence to standards of abstracting. The aim of this study was to investigate the compliance of Persian abstracts of research papers in medical journals of universities of medical sciences (type 1) with the Vancouver guideline and ISO 214 standard.

Methods: In the present survey, the descriptive method was adapted. The study sample included Persian abstracts of research papers in medical journals of universities of medical sciences (type 1) of Iran. The last issue of the journals was available online on October 2012. The data collection tools consisted of two separate checklists reflecting the ISO 214 standards and the Vancouver guideline for abstract writing. Data were analyzed using SPSS software version 16 and Microsoft Excel.

Results: The criteria of «discussing the results» and «having keywords» had the most compliance with the Vancouver guidelines and ISO 214 standards. The «keywords based on Persian medical subject headings» and «discussing subsidiary and secondary results» had the least compliance with the Vancouver guideline and ISO 214 standards, respectively. The average total rate of compliance with the Vancouver guideline was 74.01%, and the ISO 214 standards was 75.70%.

Conclusion: The compliance of abstracts with the Vancouver guideline and ISO 214 standards is higher than average, but «keywords based on Persian medical subject headings» and «discussing subsidiary results and secondary results» needs improvement.

Keywords: ISO 214 standards, Vancouver guideline, Iranian universities of medical sciences (type 1), Abstracts